

משרד ליצחק בן-נר * כיצד חשק ישראל כוהן בפרס ישראל

● חגיגה מטויפת (טייפ) ערך המשורר יהונתן גפן, במדורו הצד הרביעי של המטבע במעריב למשורר יאיר הורביץ שזכה בימים אלה בפרס חומסקי מיסודה של קרן ד"ר חיימה וג'ון קונטי סנטינר ממסצ'וסטס. לרגל אירוע דראמטי זה בחיי התרבות בישראל, ציין גפן כי מצא בביתו קסטה שבה הקליט את הורביץ ולכן: "אני שמח לשרת אותה במדור, לכבוד יאיר, מעל ומעבר לנימוקי ועדת השופטים..." הקטע המרתק ברצף זה, מצוי בסופו, כאשר הורביץ בתשובה ל-שאלה על תגובה רבתה לשירתו, סיפר על איש קשיש שניכנס לביתה הקפה שבו הוא ישב והוריד לו סטירה... גפן, מוסיף כי דמיונו: יאיר: גם כאב לי, וגם הסתבר לי אחר כך שהוא החליף אותי בטעות עם מאיר ויזלמיר... ● בשידור-רדיו חי בגלי צה"ל התקשר מגיש התוכנית הסופר יצחק בן-נר עם ראש לישכתו של ראש-הממשלה יחיאל קדישאי, לתגובה כלשהי. תגובתו של קדישאי היתה סיפורית, והוא בישר קבל כל המאוינים, "קראתי את כל הסיפורים שלך... אני זוכר אותך עוד מהימים בהם ישבתי בקליפורניה...". ● קללה חדשה שהשתרשה באחד רונה בערבי שיש, עקב תוכנית הטלוויזיה על מיפסו של הסופר הצרפתי אמיל זולרה, היא הקללה: בן-זולה... ● ב-20 באוגוסט שנת 1976 שלח ראש אגודת הסופרים דאז, עורך הפועל הצעיר עבר, ישראל כוהן, מיכתב לשר-התינוק והתרבות דאז, אהרון מוצב הסיפרות מתוארת הסיפרות הישראלית בברית-המועצות. על מיפעל רכישת הספרים של משרד התינוק לסיפרות. בהמשכו



אהרון ורדין למרות נאמנותו המיפלגתית

של המיכתב, לא הסתיר כוהן את חפצו הרב בקבלת פרס ישראל לאותה שנה. אלא שלמרות נאמנותו המיפלגתית, לא עלה בידו של כוהן לשכנע את שר-התינוק. מיכתב זה, שהועתק מתיקי ההתכתבויות של המועצה לתרבות ולאמנות, ומשרד התינוק והתרבות, עומד להתפרסם במחקר, העומד לראות אור באחד מכתבי-העת לסיפרות, בשבוע הבא. את המחקר חיבר, בניגוד למחקרים בעלי רקע סיפורי אחר, סטודנט לסוציולוגיה, שבחן במהלך מחקרו, את המיבנה הסוציולוגי של אגודת הסופרים בכינוס של סופרים רוסיים שנערך בסוף חודש פברואר. אמר הסופר הליטאי יצחק מראס (למרות שמראס כותב בליטאית, הרי שהוא ממרכזי אגודת הסופרים הרוסיים בארץ) במיפגש של סופרים עולים מברית-המועצות: "הצלחנו להשיג עבור כל סופר שהוא חבר באגודתנו (אגודת הסופרים הרוסיים) אפשרות להנות מזכויות של עולה חדש, למשך 8 שנים..." ● עסקי-תרבות אחר שעלה מרוסיה הוא דויד מרקיש, בנו של הסופר האידישי פריץ מרקיש, הבונה את מעמדו הסיפורי בזכות הישגיו אביו, שהוצא להורג בידי סטאלין, שרדף את סופרי האידיש בברית-המועצות. מרקיש הבן זוכה בעניין שהוא מעל ומעבר לערכו הסיפורי והתרבותי, באחרונה החל אף בהשמעת סידרת שיחות מאד בלתי מאוינות, במדור הסיפור של הרדיו בעברית. שיחותיו מתארות בברית-המועצות, בצורה מקבילה לזו, שבה מתוארת הסיפרות הישראלית בברית-המועצות.

2 שירים

מאת שאול טשרניחובסקי

במה מגרשים

במה מגרש מקיחו דירת
פקיד גבה של בנק?
הוא לא שולח קה שום צוללת
הוא לא שולח קה טנק.

הוא אף מסיר מדינת המרשעת
הוא אף מסיר התריסים,
ונכנסו קה גריף או השפעת
קר וצנה והפפור כרסיסים

ואם לא תצא מקצונה המרשעת
ואם לא תצא המבישה?
ונתה קה הקר והסתו ששו יעש;
ותוציא אותה חברה-קדישה

מקשי ישן בחרוזים חרשים

אָךְ לבוש הן לפעמים עוד יש
בו להכיר שהוא טפס;
נותן הוא סמנים האקנה שישו
או צבע לבושו או קשוקיו
צדי הפאר
לא כן כשהוא פרום כגניחו טכחמו -
השד יודע מה עמו
פה יש כקר לאחוז באמצעי אחר

נהי היום ואיש פקס אץ
נכנס אל המרחץ
לשיא הוא מסתכל חופש פנה.
קבר אין קקום גם לחתול רזין
גופות על קל האקטבות
גופות על האקריז
על הפפות הכבות
גופות על פני קל הרקפה
צמד האיש חקה, אקה
ואין יוצא

והנה הרעים קליו קול רם
"קל הטפס יצא"
קל הקהל שותק. פתאם אי-שם
נשמע קול קח
"וקלום קרוקה שלי קהוקה מנו שףך"

תפוח אסיה — תפואם; תפוח אמריקה —
תפואם; תפוח יקר — תפויק; שוטר
הולנדי — שוטה; טפיון שנראו —
טפוש; בעל רחמים — בער; סוכן לבי-
גים — סכל.
נ.ב. ואולי שווה לייסד אגודה חדשה:
יושב ראש... גזבר... נשיא כבוד... ותקרא
אגודת תפוייקים (תפוחים יקרים).
וקצת רכילות: הערבים מוכרים לנו
בחוצות תל-אביב מכריונים; "תפוחי
זהב", ואולם הקריינית הממונה על התפ-
ריטים ברדיו היא מודה רק ב"תפוחים",
על נקיון השפה שומרים הערבים!

ישראלי לשנה שעברה, קרא מדור זה לבי-
טולו, מתוך חשש לכישלונן של הפסטיבל.
הפסטיבל אשתקד נישל, על חשבון משל-
מי המיסים, והרושם הוא שהפסטיבל הבא
עומד להיכשל כישלון חרוץ עוד יותר.

שיחזור

הפורים של טשרניחובסקי

למדוריים הסאטיריים בעיתונות כוהנה, ולעיתונים עבר כציפור הנפש קדם בסוף שנות ה-30 ובראשית ה-40 עיתון סאטירי בשם טיכות. אחד מהמישתתפים העליונים והפרועים שהיו בעיתון טיכות היה אלמוני שחתם תחת השם יעקב רם. את הלוגו מעל לשם יעקב רם, הסיר לפני כמה שנים, איש הספר הירושלמי, "ד אברמסקי שפירסם תיקונים לביבליוגרפיה הרישמית של יצירת המשורר שאול טשרניחובסקי סקל, וקבע כי יעקוב רם היה שמייעט של המשורר הנודע.

תדמיתו המשוררית והרצינית של טשרניחובסקי, הביאה כותב שורות אלה, להריב שלוש קטעים מתוך כיתבי יעקב רם, הלא הוא שאול טשרניחובסקי, האחד מאמר סאטירי בענייני לשון, ועוד שני שירים שובביים:

מיכתב למערכת "טיכות" מאת יעקב רם (מוקדם לתוכני התפוח):

מערכת נכבדה מאוד, לה חסד וההוד וכו' וכו', תסלח לי בחסד, כי אינני מפרט בה כל מידה, כל מעלותיה ויתרונה נותיה וכל השבחים שאמרו עליה, היות שהגייר עכשיו ביוקר ומעשי הסרסורים איום ונורא, עד היום כזה לא קרה, ולא

ארצה להביא את המערכת לידי הוצאה נוספת. נוספת ומערכת, היא כיום חריה מעולה ולא ידעה אותה הגולה, ואני מקצר בלשוני ככל כוחי ואוני.

עיקר מיכתבי היום, שוועד הלשון נש-אר בלי יושב-ראש, וגוף בלי ראש קשה לקיים, ובעוד יום או יומיים יתאספו אנשי



שאול טשרניחובסקי על נקיון השפה שומרים הערבים

הוועד לירושלים ולטכס עצה ותשייה כפליים במי לבחור והיה אור, ולשמע אוון שמעתי וכן ידעתי כי קשתה הבחירה ממש כקריעת ים סוף, והתכרים עייפים עדי אמירת: אוף, ולגודל המבוכה והאפלה

* שמה הקודם של האקדמיה ללשון העברית.

הנסוכה תומך סגן א' בסגן ב' וסגן ב' בסגן א', מצאתי עצה ווהי העצה, ליושב-ראש יבחרו בי, ואעבוד אותם בכל לבי.

ולמען הראות עד אנה מגיע כוח ידי, אני נותן פה דברים משלי לבדי. כי הנה קמו גואלים לשתפנו והכניסו בה כמה מלים יפות ומחורשות, אבל האחת מהן מלאה כל חן, מזהירה כשלולית אחרי הגשם וכטבעת משובצת לשם — ואין סוף לחינה ולערכה, והיא המילה תפוז למה שהיינו קודם אומרים תפוח זהב, ומרוב חינה אני מציע להכניס תיקונים בכל התורה הקדושה ולהכניס אותה בה כדוגמתה וכצלמה.

ואני מאמין כי הצעתי תמצא חן, ותמתק לחיך כל חובבי התפוזים. וגם שמעתי אומרים, כי אותו הסמבטיון שלנו, המנהל את ה"Kolemos הסוער גם בשבתות ומגלגל שמות כבדים כאבנים הציע לפני הסופר היקר אבן-זהב להכניסו לאותו קולמוס בתור נגיד ומצווה בתנאי שיקבל עליו את השם המעובר — אבון, והוא על משקל תפוז, ולפי כל כללי הדקדוק שלו.

ובתנאיך יש לתקן במקומות אלה:

טבעת זהב (שמ' כ"ה, י"ב) טבבו;
ככר זהב (בכל מקום) — ככוו; קרסי זהב (שמ' כ"ו ו') קרוזים; שרשרת זהב (כ"ח, י"ד) שרשוו; כפות זהב (במ' ז', פ"ד) כפוזים; עגילי זהב (דה' י"ג, ח') עגוזים; מטות זהב (אסתר, א', ו') מטור; זים; נזם זהב (איוב מ"ב, י"א) נזוו; תורי זהב (שר' א' י"א) נעשה לה — תווים נעשה לה; ידיו גלילי זהב (שר' ח', י"ד) — ידיו גליוזים; כוס זהב בכל (ירמ' נ"א, ז') כוז בכל; ומה יפה יהיה הפסוק: תפוחי זהב במשכיות כסף (משלי כ"ה, י"א) תפוזים במשכיות! וכל זה יהיה יפה מפני שיש לה למילה תפוז ולמשקלה הצורה והטעם והרית של המילה העברית עכוז.

ועל פי אותו משקל יצרתי מילים רבות, כגון:

תפוח מתוק — תפום; תפוח גדול — תפוז; תפוח המון — תפוז; תפוח פולני — תפוז; תפוח קרים — תפוק;